

Preek Bergkerk op zondag 31 januari 2021 (Marcus 1:21-28)

Bij de lezing en de uitleg....

Vanmorgen volgen we het oecumenisch leesrooster en slaan we de Bijbel open bij twee plaatsen: Deuteronomium en Marcus. Elke lezing leid ik in met een actuele gebeurtenis.

Vorige week kwam er een opmerkelijk bericht uit Amerika. Tijdens de recente presidentverkiezing hadden enkele evangelische predikanten een profetie gekregen. De kern daarvan was: Donald Trump gaat de verkiezingen winnen. Ze waren er zeker van, God had hun dat bekendgemaakt. We weten inmiddels de uitslag: Trump verloor. Een van de predikanten die de profetie uitdroeg, bood publiekelijk zijn excuses aan. Zijn profetie was niet zuiver geweest. Hij had te veel zijn eigen wensen in de mond van God gelegd. Dat kwam hem op venijnige hoon te staan. Hoe durfde hij die goddelijke boodschap terug te nemen!

Deuteronomium 18 waarschuwt voor de risico's God te laten zeggen wat jou goed uitkomt.... Niet elke stem heeft met God te maken!

Enkele dagen geleden maakte de bekende wielrenner Tom Dumoulin bekend dat hij stopt met wielrennen, in elk geval voor een tijdje. Hij vertelde dat de druk van de mensen om hem hen steeds zwaarder ging wegen. Totdat het niet meer ging, en hij dat ingrijpende besluit nam. Hij vertelde: nadat het besluit was gevallen, voelde het alsof er een pak van 100 kilo van mijn schouders gleeed. Wellicht herkennen we dat. Misschien heb je dat zelf ooit gezegd. Een last die je meedraagt, jou meer of minder gevangenhoudt. Er is iemand of iets waardoor jij jezelf niet meer bent.

In het evangelie stelt Marcus dat aan de orde.

Preek

met als uitgangspunt Marcus 1:21-28

Gemeente van Jezus Christus,

Elk jaar vloog de vuurvogel op eenmaal over het dorp in de vallei, en rustte daar even uit. De dorpsbewoners waren onder de indruk van de vogel en keken jaarlijks naar haar uit. Die schitterende kleuren. De mensen wilden haar altijd wel bij zich hebben. Ze besloten daarom als hij het volgende jaar weer kwam, haar gevangen te nemen. Aldus gebeurde. Ze sloten haar op in een gouden kooi op het dorpsplein. Nu konden ze haar elke dag zien.

Maar al snel verloor de vogel haar mooie kleuren. Ze zag er topperig uit. Alsof ze niet echt leefde, geen fut meer had, niet gelukkig was. Niemand begreep er iets van. Hoe kon dat toch? Op een dag stond per ongeluk de deur van de kooi open en de vuurvogel vloog weg. Het jaar daarop kwam zij weer. En zie, de kleuren waren weer terug, en ze zagen: de vogel leeft! Toen begrepen ze dat zij door haar vrijheid zo mooi was.

Het kost niet veel moeite om dit verhaaltje over te brengen naar de mensenwereld. We kennen de voorbeelden: groepen en volkeren ver weg en dichtbij die vermalen worden tussen de raderen van onmenselijke krachten. Een kind dat opgroeit in een sfeer van liefdeloosheid en door angst in de greep wordt gehouden. Vrouwen en mannen die in relaties of op hun werk hun vrijheid verspelen. Een jongere die zich beklemd voelt door verwachtingspatronen van ouders of de groep. Mensen, komend van verre, op de vlucht, verlangend naar een plek, een ontmoeting waar iemand hen opraapt. Maar ze worden platgedrukt door de spelregels van migratie. Ouders die recht hebben op toeslagen, maar dan ineens merken dat ze verstrikt raken in een onrechtvaardig systeem van onze overheid.

En wijzelf, ach we kunnen vanbinnen vastzitten: dichtgeknepen, ontgoocheld, onbegrepen. Opgesloten als een brief in een enveloppe, wachtend en hopen dat er iemand de brief wil lezen. Maar wie opent hem?

Tot slot zijn we onszelf niet meer, is het alsof een ander in ons huist. Onze eigen stem herkennen we niet meer.

In dit uur laten we ons bij de hand nemen door Marcus. Hij verstaat de kunst om kort en krachtig alles wat de mens kan overkomen, te beschrijven. Hij weet in een paar penstreken mensen en hun bestaan te tekenen. Met een minimum aan woorden en met een maximale zeggingskracht ontvouwt hij wat er gaande is. Als Marcus ergens een ‘vuurvogel’ opgesloten zit zitten in een kooi, neemt hij de pen en schrijft een verhaal.

Zo vertelt hij het verhaal van een ontmoeting tussen Jezus en een man. Zij staan voor twee werelden, twee partijen, twee geschiedenissen, twee manieren van leven. Hun namen verschillen sterk: de heet Vrijheid, de ander Gevangene.

Het speelt zich af op de sabbat, in de synagoge, als Jezus daar is om de mensen de onderrichten. De spanning is meteen opgevoerd. Want als de Bijbel sabbat, synagoge, onderricht door Jezus in één adem noemt, ontstaat er een ruimte voor een grote wending.

Daar, in de liturgie en bij het lezen van de Schrift, opent zich voor even de hemel. Licht en inspiratie sijpelen de synagoge binnen. Mensen ontvangen er kracht voor morgen. Marcus zegt: er ging gezag van hem uit. Zijn woorden doen wat met mensen. Ze ervaren dat hier een stem klinkt die groter en milder is dan al die schreeuwende stemmen het eigen hart.

Terwijl Jezus, de ene hoofdfiguur, bij het spreekgestoelte staat om de Bijbel uit te leggen, dringt zich de tweede hoofdpersoon op: een schreeuwende man.

Man, wie ben je?

Waarom verstoort je deze dienst?

Zijn naam wordt niet genoemd. Het kan iedereen zijn. Iemand van toen of iemand van nu. Marcus beschrijft zijn leven met een korte zin: hij was bezeten door een onreine geest. Letterlijk staat er: *de man is in een onreine geest gekomen*. Hij leeft in de sfeer en binnen een macht die hem knevelt. Wat dat ‘iets’ lezen we niet. Misschien is het niet bekend, ook niet bij de man. Soms groeien dingen langzaam, onopvallend in je leven, totdat ze zo beknellen dat je het wel uit kan schreeuwen.

Bezeten... een onreine geest... Hoe hij verstrengeld is geraakt met die geest, is onduidelijk. Wel zien we dit: de man is in de pijnlijke greep van iets of iemand. Hij is zichzelf niet meer. Hij wordt geleefd. Hij kan niet meer zelfstandig denken; iets van buiten denkt voor hem. Zijn persoonlijkheid is geblokkeerd. Soms hoort hij zacht gefluister in zijn binnenste: zo ben je niet bedoeld, jij hebt recht vrij te worden, kies voor vrijheid! Maar ja, loskomen van de ketting die jou vastgebonden heeft, is niet eenvoudig. Immers, dat is een grote verandering. Misschien ben wel je bang voor verandering. Je durft jezelf niet goed onder ogen te komen, je kunt niet meer bij je zachte krachten komen. Wat overblijft is de schreeuw.

Je voelt angst in zijn schreeuw.

Bang ook voor Jezus, want hij huivert dat Jezus zijn last waarmee hij zo vertrouwd is geraakt, weg zal nemen. Verlost worden van iets wat met jou vergroeid is, vergt veel.

De Oostenrijkse schrijfster Ilse Aichinger vertelt in haar roman ‘De gebondene’ over een man die lange tijd is vastgeketend en dan door een vrouw wordt bevrijd. De man is doodongelukkig; hij voelt zich ontheemd.

Dan klinkt in Marcus' verhaal een andere stem. Die van Jezus. *Zwijg en ga weg uit hem!*, zegt hij tegen die macht die de man gevangenhoudt. Stem tegen stem. Dan valt de man op de grond met nog eenmaal een angstaanjagende schreeuw. De pijn van zoveel jaren komt eruit. Als bij een geboorte wordt hij geroepen: mens, sta op, leef, wees vrij!

De man verlaat bevrijd de synagoge. We horen niets meer over hem. Zijn verdere leven blijft voor ons verborgen. In onze tijd zou de man er misschien een boek over geschreven hebben of hij zou in een praatprogramma over zijn omkeer verteld hebben. Marcus vertelt enkel dit: de man breekt weg uit wat hem vasthield. Een groot verschil tussen begin en eind van het verhaal. Gesloten, beklemd, afgeknepen komt hij de synagoge binnen; open en vrij verlaat hij de leerhuis.

Hier gebeurt het in een paar zinnen, binnen een paar minuten. In ons dagelijks leven is de weg van innerlijke gevangenschap naar innerlijke vrijheid vaak een lang proces... Bevrijdingsprocessen verlopen langzaam, soms tergend langzaam. Lange adem is nodig om goede krachten, in jou verborgen, te laten ontwaken.

Maar lang of kort, de man weet zich vrij. Vrij in zijn geest, vrij in zijn lijf – want gevangene zijn van iets of iemand, heeft vaak ook fysieke gevolgen.

Jezus' eerst daad, zegt Marcus, is iemand bevrijden van een kwelgeest. Daarin komt Jezus' profetische eigenschap naar voren. Mozes had erover gesproken: een ware profeet is hij of zij die mensen vrijheid geeft! Profeten die zeggen namens God te spreken zonder dat mensen in de ruimte van vrijheid zetten, zijn doorgaans gevaarlijk. Jezus in het spoor van Mozes. Gods koninkrijk kenmerkt zich door mensen vrij te maken!

Jezus zet gesloten deuren open. Hij geeft de man aan zichzelf te terug. De man komt weer thuis bij zijn eigen ziel.

Dát is evangelie. Wie heeft geen behoefte aan dit 'thuiskomen'. De schreeuwers op straat en ergens in huiskamers, allen die opgejaagd wordt door een kracht die afbreekt....

De man is meer dan een individu. Hij is beeld van Israël en beeld van moeder aarde. Jezus verbindt zich met de man, de man wordt in de kring van Jezus getrokken. De schreeuwende man symboliseert de mens die hunkert naar vrijheid, maar hij vindt haar niet. Hij staat voor allen die vastzitten en vastgelopen zijn. Wachtend op een stem die hem niet bang maakt, maar in de ruimte van vrede plaatst.

We zien hem ergens lopen in de binnenstad van Den Haag of langs de duinen. We herkennen zijn geschreeuw in tv-programma's en politieke debatten. Misschien komen we hem straks tegen op straat of de komende week op ons werk..... Misschien ben jijzelf vastgelopen en hoop je dat er iemand langs komt die jou daarvan wegroept. Amen.